

PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremili:

Akademik prof. dr. Miodrag N. Simović

sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i
redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci

Prof. dr. Vladimir M. Simović

tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST LIČNOSTI

Pritvor

Postoji povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je redovni sud apelantu odredio pritvor iako iz osporenih rješenja proizlazi da u odnosu na postojanje osnovane sumnje nije dato dovoljno i relevantno obrazloženje, jer u obrazloženju osporenih odluka sud nije naveo da postoje „činjenice ili informacije na osnovu kojih će objektivni posmatrač zaključiti da je osoba koja je u pitanju mogla počinuti krivično djelo za koje se tereti“, kako to zahtijevaju standardi člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije, osim pukog pozivanja na optužnicu. Uz to, iz dostavljene i poznate dokumentacije nije jasno šta se apelantu stavlja na teret optužnicom, te je postojanje osnovane sumnje sud doveo u vezu i sa drugim

dokazima, a ne samo sa izjavom apelanta koju apelant problematizira kao iznuđenu, iako ove navode sud nije prihvatio, a o čemu sud nije dao adekvatno obrazloženje.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da iz stanja spisa predmeta (osporenog rješenja, kao i odgovora na apelaciju) proizlazi da je Okružni sud, u skladu sa članom 5. stav 3. Evropske konvencije, održao ročište o pritvoru, te Vrhovni sud navodi (u odgovoru na apelaciju) da ročište koje je održano ne predstavlja povredu prava na slobodu i sigurnost.

Ustavni sud napominje da Evropska konvencija ima prioritet nad domaćim zakonom, te je razumljiva i opravdana njena „prioritetna primjena“, kako je naveo Vrhovni sud u konkretnom predmetu, a kako bi se lice „odmah“ izvelo pred sud. Međutim, suprotno standardima Evropskog suda, a koje je preuzeo i Ustavni sud, rok od sedam dana ne zadovoljava zahtjev hitnosti iz riječi „odmah“.

Naime, kako je naveo Evropski sud za ljudska prava, šta je odmah i promptno zavisiće od okolnosti svakog pojedinačnog slučaja. Pri tome je polazna tačka domaće pravo. Prvostepeni sud je naveo da zakon koji je relevantan i koji se primjenjuje u konkretnom slučaju ne propisuje striktnu obavezu da se uhapšeno lice izvede pred sud, odnosno sudiju radi davanja izjave, te je sud, imajući u vidu prioritetnu primjenu Evropske konvencije, održao ročište.

Međutim, iako je dao značaj direktnoj i „prioritetnoj“ primjeni Evropske konvencije, redovni sud nije naveo zašto mu je trebalo sedam dana da izvede apelanta pred sud. Naime, iz prakse Evropskog suda jasno proizlazi da su rokovi za izvođenje pred sud jako kratki, te da Evropska konvencija, prema dosadašnjoj praksi, toleriše rok do četiri dana. Stoga, Ustavni sud nalazi da iako je postupljeno u skladu sa Evropskom konvencijom, te je apelantu data mogućnost da bude izveden pred sud, ipak, u okolnostima konkretnog predmeta nisu ponuđeni opravdani razlozi zašto je sudu za navedeno trebalo sedam dana. Stoga, Ustavni sud nalazi da redovni sud nije ispoštovao standard hitnosti, promptnosti, odnosno da apelant bude izveden pred sud „odmah“, kako je utvrđeno članom 5. stav 3. Evropske konvencije.

Dakle, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije u dijelu u kojem apelant nije odmah izveden pred sud.

Iako je Ustavni sud utvrdio povredu navedenog prava na ličnu slobodu i sigurnost na koju se apelant žali, s obzirom na to da je u osporenom rješenju navedeno da će se kontrola pritvora vršiti svako dva mjeseca od pravosnažnosti posljednjeg rješenja o pritvoru, te da su, prema informacijama koje Ustavni sud ima, donesena nova rješenja, nije bilo osnova za donošenje odluke o ukidanju osporenih rješenja o pritvoru. Ustavni sud smatra dovoljnim što je ukazao na propuste pri određivanju mjere pritvora, naglašavajući da redovni sud, pri određivanju mjere pritvora, mora osigurati garancije koje su date odredbama člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članom 5. Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-533/21 od 23. juna 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Pravno sljedništvo preduzeća

Nije došlo do povrede apelantovog prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u situaciji kada su redovni sudovi u obrazloženju ovih odluka dali jasne, precizne i detaljne razloge za zaključak da su tužilac i tuženi pravni sljednici Željezničkog preduzeća, sa vlasničko osnivačkim – upravljačkim pravima u Željezničkom preduzeću od po 1/4 ili 25%, koje obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, na osnovu izvedenih dokaza, u suštini utvrdili da su organizacione jedinice Željezničkog preduzeća bile i organizacione jedinice radne organizacije pod nazivom Građevinsko željezničko preduzeće Sarajevo, koje je kasnijim transformacijama mijenjalo oblik i naziv, te da su tužilac i tuženi dokazali da su nastali od tih organizacionih jedinica. Osim toga, Viši sud je ukazao i da provedeni dokazi potvrđuju da tuženi egzistiraju kao posebni pravni subjekti i da nije

došlo do promjena kroz sudski registar vezano za spajanje organizacione jedinice u Beogradu, Doboju i Zenici, jer su one nastavile da egzistiraju kao posebni pravni subjekti. Pri tome, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, suprotno apelantovima navodima, cijenili njegove prigovore koje se odnose na aktivnu i pasivnu legitimaciju, presuđenu stvar i učešće drugotuženog u postupku, o čemu su dali opširna obrazloženja koja se ne doimaju proizvoljnim, već u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku – ZPP („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13).

U pogledu apelantovih navoda kojima se ukazuje da tužilac i tuženi predmetnim postupkom nastoje ostvariti suvlasništvo nad apelantovom imovinom, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi cijenili i odbili kao neosnovane te navode, postupajući u skladu sa članom 2. ZPP i obavezom suda da odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku. Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u osporenim odlukama odgovorili na svaki navod apelanta koji je ocijenjen kao bitan i relevantan za odlučenje, te da su za svoje stavove dali valjane, jasne i logične razloge koji u svemu korespondiraju sa standardom obrazložene odluke iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u razlozima osporenih odluka ne nalazi elemente koji bi ukazivali na arbitrarnost u donošenju osporenih odluka i primjeni relevantnih propisa na apelantovu štetu, niti u činjenicama predmeta nalazi bilo kakve razloge koji bi, u smislu navedenih stavova Evropskog i Ustavnog suda, mogli biti osnova da Ustavni sud svojim tumačenjem zamijeni dato tumačenje redovnih sudova u osporenim odlukama.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3644/19 od 23. septembra 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da su redovni sudovi za svoje odluke dali detaljno, jasno i argumentovano obrazloženje u pogledu izvedenih dokaza i njihove pravne valjanosti, te kada nema elementa koji bi ukazivali na to da je dokazni postupak zloupotrijebljen na štetu apelanata.

Iz obrazloženja:

Razmatrajući navode apelanata kojima ukazuju na proizvoljnu ocjenu dokaza i proizvoljno utvrđeno činjenično stanje, Ustavni sud zapaža da su apelanti identične prigovore isticali tokom postupka pred prvostepenim i drugostepenim sudom, o čemu su se prvostepeni i drugostepeni sud dovoljno jasno, precizno i argumentovano izjasnili. Naime, Ustavni sud zapaža da se apelacioni navodi odnose samo na krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi iz člana 380. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17), te da apelanti navode da je „Tužilaštvo od svjedoka A.K. napravilo zavisnog svjedoka i da je tužilac cijepao postupak sa motivom da se svjedok A.K. izvuče iz postupka u zamjenu da svjedoči na način kako je svjedočio“. S tim u vezi, Ustavni sud prvenstveno ukazuje da u predmetnom krivičnom postupku nije izostala sveobuhvatna analiza svih izvedenih dokaza, te da iz obrazloženja prvostepene presude slijedi da je Opštinski sud zaključak da su apelanti kao saučesnici učinili krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi sa direktnim umišljajem, izveo ne samo iz iskaza svjedoka A.K., već i iz iskaza apelanata, koje je doveo u vezu.

Sa druge strane, Ustavni sud zapaža da je Opštinski sud detaljno analizirao i iskaze apelanata, te je njihove tvrdnje da su krivično djelo učinili iz „sažaljenja prema svjedokinji N.P.“ ocijenio kao neuvjerljive, uzimajući u obzir njihovo dugogodišnje iskustvo kao policijskih službenika i činjenicu da nisu poznavali svjedokinju N.P. Osim toga, Ustavni sud nalazi da je Opštinski sud naveo da je cijenio okolnosti konkretnog slučaja i prirodu krivičnog djela, te je istakao da iskaz svjedoka A.K. nije doveden u sumnju drugim dokazima, zbog čega ga je prihvatio kao istinit i logičan. Ustavni sud, dalje, zapaža da su navodi apelanata bili predmet dodatne analize Kantonalnog suda koji je prihvatio utvrđenja i zaključke prvostepenog suda, a posebno je istakao da je odbrana u žalbi isticala prigovore u vezi sa iskazom svjedoka A.K., ali da su ti navodi bili uopšteni i paušalni, bez konkretizovanja o kojim se povredama radi, zbog čega predstavljaju žalbeni prigovor koji sud nije mogao ni prihvatiti, a ni ispitati.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-110/20 od 8. septembra 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Korišćenje posebnih istražnih radnji

Nema kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetnom krivičnom postupku, sagledanom u cjelini, zbog činjenice da su u njemu kao dokazi korišteni materijali dobijeni preduzimanjem posebnih istražnih radnji iz faze istrage na temelju naredbi Opštinskog suda, budući da su u konkretnom slučaju ispoštovana sva prava apelantove odbrane.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud primjećuje da apelant suštinski ovaj prigovor dovodi u vezu sa time što je posebne istražne radnje odredio Opštinski sud kao stvarno nenadležni sud. Dakle, problematizira se formalni aspekt zakonitosti predmetnih dokaza u konkretnom slučaju. Međutim, suprotno navedenim apelantovim tvrdnjama, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi istovjetno stanovište Kantonalnog suda i Vrhovnog suda da se u konkretnom slučaju nije radilo o stvarno nenadležnom sudu. Ovakvo stanovište redovnih sudova se, u smislu tumačenja i primjene odredaba čl. 131. i 132. u vezi sa članom 130. stav (2) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine - ZKPFBiH („Službene novine FBiH“ br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14), Ustavnom sudu ne doima proizvoljnim, imajući u vidu činjenicu da se cijeli tok krivičnog postupka u fazi istrage do podizanja optužnice odvijao u okvirima konstatovane utemeljene sumnje da je apelant (u to vrijeme osumnjičeni) učinio krivično djelo neovlaštenja proizvodnja i stavljanje u promet opojne droge iz člaka 238. stav (1) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17) za koje je propisana kazna zatvora od jedne do 10 deset godina i koje, zbog visine propisane kazne, spada u nadležnost Opštinskog suda.

Dalje, Ustavni sud zapaža da iz stanja spisa predmeta ne proizlazi, a niti apelant to problematizira u apelaciji, da on nije imao učinkovitu mogućnost osporiti vjerodostojnost dokaza i usprotiviti se njihovoj upotrebi,

a tu priliku je i iskoristio kako za vrijeme postupka pred prvostepenim sudom, tako i u svojoj žalbi. Činjenica da apelant nije bio uspješan ni u kojem koraku, ne mijenja činjenicu da je imao učinkovitu mogućnost osporiti dokaze, te se usprotiviti njihovoj upotrebi (vidi, Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, 12. juli 1988. godine, stav 47).

S obzirom na navedeno, Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u stavu u stano- vištu redovnih sudova (iz obrazloženja osporenih odluka) da je sporne na- redbe donio stvarno nadležan sud, posljedično čemu se ne radi o dokazima u smislu člana 11. stav (2) ZKPFBiH na kojima se ne može temeljiti sudska odluka - stav (3) navedenog člana, što bi rezultiralo bitnom povredom odredaba kaznenog postupka iz člana 312. stav (1) tačka i) ZKPFBiH.

Zatim, Ustavni sud ukazuje da sporni dokazi nisu bili jedini dokazi na kojima se temeljila presuda u osuđujućem dijelu protiv apelanta na što je ujedno i sam Vrhovni sud ukazao u obrazloženju osporene odluke (upo- redi, *Schenk*, stav 48). Dakle, prilikom donošenja osuđujuće presude protiv apelanta (za krivična djela iz tačke 1. izreke prvostepene presude) redovni sudovi su uzeli u obzir iskaze mnogobrojnih svjedoka, te ih ispitali zajedno sa iskazima drugih svjedoka i dokazima. Na temelju navedenog, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog predmeta ne postoji ništa što bi potkrijepilo zaključak da prava apelantove odbrane nisu odgovarajuće poštovana u pogledu izvedenih dokaza, ili da je procjena domaćih sudova bila proizvoljna (uporedi, Evropski sud, *Bykov protiv Rusije [GC]*, aplikacija broj 4378/02, stav 89, 10. mart 2009. godine, stav 98).

Zaključno, Ustavni sud smatra da upotreba spornih materijala kao do- kaza u konkretnom slučaju kao takva nije lišila apelanta prava na pravično suđenje (vidi, *Dragojević protiv Hrvatske*, broj aplikacije 68955/11, presuda od 15. januara 2015. godine, stav 134).

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2406/19 od 3. marta 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Disciplinska odgovornost tužioca

Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio pravo kada je odbio apelantovu

žalbu i potvrdio odluku Drugostepene komisije kojom je apelantu izrečena sankcija razrješenja sa funkcije okružnog tužioca jer je apelant u više navrata u prijavnom obrascu za poziciju tužioca upisao da nije krivično osuđivan iako se izričito traži taj podatak, a apelant je smatrao da tu činjenicu ne treba navoditi jer je osuda brisana iz krivične evidencije pri čemu je apelant zanemario značaj funkcije tužioca u društvu.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da iz činjenica predmeta proizlazi da je apelant u više navrata predavao obrasce za prijavu na konkurse koje je objavilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV) i da niti u jednom obrascu nije naveo činjenicu da je bio pravosnažno oglašen krivim za krivično djelo nedozvoljeno korištenje autorskih prava iz člana 243. stav 1. Krivičnog zakona BiH jer je smatrao da nije, iako je u obrascu predviđeno davanje informacije i o brisanim krivičnim osudama, u obavezi upisati navedenu osudu jer je ona brisana iz kaznene evidencije. Zbog navedenog je protiv apelanta vođen disciplinski postupak koji je shodno odredbama čl. 52, 57, 58. i 59. Zakona o VSTV („Službeni glasnik BiH“ br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) rezultirao izricanjem disciplinske sankcije koja se sastojala u razrješenju sa dužnosti okružnog tužioca zbog čega je Sud BiH odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu protiv odluka donesenih u disciplinskom postupku. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH donoseći navedenu odluku proizvoljno primijenio pravo.

Ustavni sud ukazuje da je Sud BiH za svoje odlučnje dao jasno i argumentovano obrazloženje koje je u skladu sa standardima prava na pravično suđenje. Takođe, Ustavni sud ukazuje da se Sud BiH pozvao i na presudu Evropskog suda u predmetu *Jankauskas protiv Litve*, a u navedenoj presudi je iskazan stav da „advokati igraju vrlo važnu ulogu u provođenju pravde“ kao i u zaštiti pravosudnog sistema u cjelini. Ustavni sud smatra da se, kako je to obrazložio i Sud BiH, ovakav stav mora primijeniti, osobito, i na sudije i tužioce obzirom na njihovu ulogu u društvu u cjelini, te da oni moraju trpjeti veći stepen kontrole nego ostali obični građani. Ovo i stoga jer je odredbama člana 22. Zakona o VSTV BiH, između ostalog, stavljen akcenat na visoke moralne kvalitete kandidata i nosioca funkcija sudija i tužioca koji nedvojbeno uključuje i saznanja o ranijoj pravosnažnoj krivičnoj

osuđivanosti, pa makar ta osuda bila i brisana iz kaznene evidencije. Samim tim, Ustavni sud smatra da nema proizvoljnosti u primjeni prava kada se od kandidata za poziciju sudija i tužioca traži da u prijavnom obrascu za mjesto sudije i tužioca postoji obaveza navođenja i onih krivičnih presuda koje su brisane iz evidencije.

Osim toga Ustavni sud ukazuje da je u svojoj odluci broj AP-4836/11 (vidi odluku Ustavnog suda broj AP-4836/11 od 12. februara 2014. godine, dostupna na web stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) odbacio kao očigledno (*prima facie*) neosnovanu apelaciju M.R. dotadašnjeg tužioca u Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo, a koji je osporio presudu Suda BiH kojom je potvrđena odluka Drugostepene komisije koja mu je izrekla disciplinsku sankciju razrješenja sa dužnosti tužioca zbog davanja netačnih informacija u prijavnom obrascu za mjesto tužioca u kojem nije naveo da je ranije krivično gonjen i pravosnažno osuđen. Ustavni sud je u navedenoj odluci utvrdio da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio pravo kada je donio osporenu presudu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-363/20 od 5. oktobra 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Prigovor zastare potraživanja

Postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer je Kantonalni sud pri donošenju svoje odluke očigledno proizvoljno primijenio odredbe člana 376. Zakona o obligacionim odnosima.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud presudom od 13. juna 2018. godine žalbu tužene uvažio, prvostepenu presudu preinačio tako što je apelantu odbijen tužbeni zahtjev. Naime, Ustavni sud podsjeća da je, prema mišljenju tog suda, „nesporno“ da je apelant za štetu i za učinioca saznao tokom 1992. godine (datum kada je apelantova supruga prijavila nadležnoj policijskoj upravi da im je vozilo oduzeto, juli 1992. godine). Ustavni sud zapaža da je taj sud zaključio da je u okolnostima konkretnog

slučaja, u smislu člana 382. tačka 1. Zakona o obligacionim odnosima – ZOO („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89; „Službeni list RBiH“ br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 29/03 i 42/11), zastoj zastarijevanja trajao do proglašenja prestanka neposredne ratne opasnosti u BiH, tj. do 23. decembra 1996. godine, te da je, shodno članu 376. stav 1. ZOO-a, 23. decembra 1999. godine istekao posljednji dan roka od tri godine, računajući od dana kada je apelant saznao za štetu i počinioca, te da je stoga apelantovo potraživanje zastarjelo.

Ustavni sud smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja Kantonalni sud proizvoljno primijenio odredbu člana 376. stav 1. ZOO-a kada je zaključio da je istekao subjektivni rok od tri godine iz navedene zakonske odredbe, odnosno kad je zaključio da je osnovan prigovor zastare potraživanja. Ustavni sud ukazuje da je apelantov tužbeni zahtjev bio usmjeren na utvrđenje da mu je tužena dužna naknaditi štetu na ime uništenog vozila i da se prvostepeni sud u ponovnom postupku bavio pitanjem kad je apelant saznao za predmetnu štetu, te zaključio da je za nju saznao početkom 2000. godine kada se obratio nadležnim organima. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud svoje odlučnje vezano za primjenu člana 376. stav 1. ZOO-a zapravo vezao za utvrđivanje kad je predmetno vozilo oduzeto apelantu (što se nesporno, kako to proizlazi iz činjenica predmeta, desilo 1992. godine), a ne za utvrđivanje kada je apelant saznao za uništenje vozila. U tom kontekstu, Ustavni sud ukazuje da apelant nije tražio naknadu štete na ime oduzetog vozila, već je svoju tužbu, odnosno tužbeni zahtjev zasnivao na tvrdnjama da mu je tužena zbog uništenja vozila dužna naknaditi štetu.

Stoga, imajući u vidu činjenice predmeta, Ustavni sud smatra proizvoljnim zaključak Kantonalnog suda da je apelant za štetu saznao 1992., odnosno 23. decembra 1996. godine, zbog čega se pokazuje proizvoljnim i zaključak tog suda da je protekao subjektivni rok zastarjelosti iz člana 376. stav 1. ZOO-a (jer se ne može prihvatiti stav tog suda da je apelant saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo tokom 1992. godine kada mu je vozilo oduzeto od nepoznatog lica).

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-561/19 od 16. jula 2021. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Suđenje u razumnom roku

Postoji povreda prava na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, imajući u vidu da je predmetni postupak koji je značajan za apelanticu, a koji nije složen, trajao 16 godina i oko sedam mjeseci, naročito imajući u vidu navedene periode pasivnosti opštinskih sudova, te da ovi sudovi u svojim odgovorima na apelaciju nisu ponudili (objektivno prihvatljiva) opravdanja za tako dugo trajanje postupka.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud će u odnosu na dužinu trajanja predmetnog postupka razmatrati period od podnošenja apelanticine tužbe (16. juna 2003. godine) pa do donošenja rješenja Kantonalnog suda (15. januara 2020. godine). Dakle, period od 16 godina i oko sedam mjeseci.

Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku „nagnade neimovinske štete zbog klevete“ pokrenutom po apelanticinoj tužbi, koji je okončan rješenjem kojim se smatra da je predmetna tužba povučena, pa s obzirom na činjenična i pravna pitanja koja je u predmetnoj pravnoj stvari trebalo riješiti, Ustavni sud nalazi da se u konkretnom slučaju nije radilo o složenom predmetu. Takođe, imajući u vidu vrijednost predmeta spora (29.200,00 KM), kao i činjenicu da je apelantica prednji iznos tražila na ime nagnade štete zbog klevete, Ustavni sud smatra da je predmetni postupak značajan za apelanticu.

Analizirajući ponašanje redovnih sudova, Ustavni sud najprije zapaža da je Opštinskom sudu u Tuzli trebalo čak sedam godina i oko šest mjeseci da predmetnu tužbu dostavi tuženim na odgovor, te da je prvostepeno rješenje kojim se predmetna tužba smatra povučenom taj sud donio (24. januara 2012. godine) nakon osam godina i oko sedam mjeseci od dana podnošenja predmetne tužbe. Dalje, da se Opštinski sud u Tuzli, nakon što je rješenjem Kantonalnog suda od 8. juna 2012. godine (kojim je taj sud o apelanticinoj žalbi odlučio u razumnom roku) prvostepeno rješenje ukinuto i predmet vraćen na ponovni postupak, nakon oko pet mjeseci od

prijema spisa predmeta svojim rješenjem proglasio mjesno nenadležnim, te predmet ustupio na postupanje Opštinskom sudu (u Lukavcu). Ustavni sud dalje zapaža da Opštinski sud (u Lukavcu) u periodu od četiri godine i oko devet mjeseci (od prijema predmetnog spisa 20. decembra 2013. do 17. septembra 2018. godine, kada je strankama uputio „poziv na glavnu raspravu“) nije preduzimao nikakve radnje u predmetu, te da je rješenje kojim se predmeta tužba smatra povučenom donio nakon čak pet godina i jednog mjeseca od prijema spisa predmeta.

Ustavni sud, međutim, zapaža da je Kantonalni sud o žalbi izjavljenoj protiv rješenja prvostepenog suda odlučio u periodu od oko osam mjeseci, što se u konkretnom slučaju može smatrati razumnim rokom za odlučivanje tog suda o apelantinoj žalbi. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je Opštinski sud (u Lukavcu) u odgovoru na apelaciju naveo da je apelantica svojim podnescima sama uticala na dužinu trajanja predmetnog postupka, te da su prednji apelantini navodi neosnovani, dok je Opštinski sud u Tuzli naveo da „ne nalazi da je u konkretnoj pravnoj stvari stranka u postupku, niti da je potrebno izjašnjenje na navode iz apelacije“, dok se Kantonalni sud na navode o dužini trajanja predmetnog postupka nije posebno ni osvrtao.

S druge strane, što se tiče apelantinog ponašanja, Ustavni sud zapaža da apelantica svojim ponašanjem u predmetnom postupku (podnescima kojima je tražila odgodu ročišta, izuzeće postupajućeg sudije i cijelog suda, te delegaciju predmeta drugom sudu) nesumnjivo jeste uticala na dužinu trajanja predmetnog postupka. Međutim, imajući u vidu da je predmetni postupak trajao 16 godina i oko sedam mjeseci, kao i navedene periode pasivnosti Opštinskog suda u Tuzli i Opštinskog suda (u Lukavcu), te da ovi sudovi u svojim odgovorima na apelaciju nisu ponudili (objektivno prihvatljiva) opravdanja za navedene periode neaktivnosti, Ustavni sud smatra da je u predmetnom postupku došlo do povrede apelantinog prava na suđenje u razumnom roku kao elementa prava na pravično suđenje.

Ustavni sud podsjeća da, prema članu 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda, u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može da odredi naknadu na ime nematerijalne štete. Prema članu 74. stav (2) Pravila Ustavnog suda, ako Ustavni sud odredi da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, određiće je na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

S obzirom na odluku u ovom predmetu, a imajući u vidu presude Evropskog suda za ljudska prava protiv Bosne i Hercegovine (vidi Evropski sud, *Dorić protiv BiH*, aplikacija broj 68811/13 od 7. novembra 2017. godine; *Škrbić i Vujičić protiv BiH*, aplikacije br. 37444/17 i 75271/17 od 6. juna 2019. godine i *Hadžajlić i ostali protiv BiH*, aplikacija broj 10770/18 od 16. januara 2020. godine), dosadašnju praksu, ekonomske uslove u Bosni i Hercegovini (podaci dostupni na www.bhas.ba) i okolnosti konkretnog slučaja, prema članu 74. Pravila, odnosno članu 41 Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da apelantici u konkretnom slučaju na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku treba isplatiti iznos od 800,00 KM.

Navedeni iznos apelantici je dužna da isplati Vlada Tuzlanskog kantona u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-1384/19 od 19. maja 2021. godine)

PRAVO NA DOM

Korišćenje nekretnine

Postoji kršenje prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada miješanje u apelantovo pravo na „dom“ nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, niti je slijedilo neki od legitimnih ciljeva iz člana 8. stav 2. Evropske konvencije, niti je uspostavljena pravična ravnoteža između miješanja i legitimnog cilja donošenjem odluka redovnih sudova kojima je apelantu naloženo iseljenje iz precizirane nekretnine, koja je jedini „dom“ koji je ikada imao i ima i naložena njihova predaja tuženoj. U konkretnoj situaciji apelantovo pravo na „dom“ preteže nad pravom tužene da se preciziranim nekretninama koristi kao svojom imovinom.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ukazuje da iz činjenica predmeta proizlazi da apelant od 1989. godine živi u preciziranoj nekretnini koja se sastoji od jedne sobe

i toaleta i da ta nekretnina predstavlja njegov „dom“ i da on drugu nekretninu ne posjeduje. S druge strane, Ustavni sud zapaža da je tužena organ javne vlasti koja je preciziranu nekretninu stekla 2010. godine nasljedstvom od prodavca nakon njegove smrti, a koji prodavac nije imao nasljednika, te da prije okončanja tog ostavinskog postupka tužena nije polagala nikakvo pravo na preciziranu nekretninu, niti je na bilo koji način tužena (niti bilo ko drugi) uznemiravala apelanta u korištenju iste kao njegovog „doma“. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da bi u situaciji kakva je konkretna, iseljenjem apelanta iz precizirane nekretnine on faktički ostao na ulici, dok u suprotnom, ako se iseljenje apelanta ne bi dopustilo niti ostvarilo, funkcionisanje tužene takvim činom ne bi bilo dovedeno u pitanje s obzirom na javnopravni karakter funkcije koju vrši.

Ustavni sud naglašava da činjenica da bi apelant nastavio da koristi preciziranu nekretninu kao svoj „dom“, kao i do sada, dakle bez utvrđivanja prava vlasništva na njoj, s obzirom na to da apelant nije ispunio uslove za utvrđenje prava vlasništva, ne bi nešto posebno osiromašila tuženu s obzirom na to da se radi o jednoj sobi sa kupatilom (cca 43m²), niti bi, kao što je rečeno, uticalo na njen rad, dok bi, s druge strane, apelant ostao zbri nut i pošteđen gubitka svog „doma“. Drugim riječima, u ovakvoj situaciji apelantovo pravo na doživotno korištenje preciziranih nekretnina kao njegovog „doma“, preteže nad pravom tužene da se tim nekretninama koristi kao svojim vlasništvom.

Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da ovakvo miješanje u apelantovo pravo na „dom“ nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, niti je slijedilo neki od legitimnih ciljeva iz člana 8. stav 2. Evropske konvencije, niti je donošenjem odluka redovnih sudova kojima je apelantu naloženo iseljenje iz precizirane nekretnine, koja je jedini „dom“ koji je ikada imao i ima, uspostavljena pravična ravnoteža između miješanja i legitimnog cilja koji se želio postići. Stoga, Ustavni sud smatra da je osporenim odlukama redovnih sudova prekršeno apelantovo pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4963/19 od 9. juna 2021. godine)

PRAVO NA IMOVINU

Nema kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da apelant u predmetnom postupku nije imao „legitimno očekivanje“, odnosno imovinu koja uživa zaštitu prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi, postupajući po apelaciji istog apelanta u predmetu broj AP-3831/18, u kojoj su izneseni identični apelacioni navodi, zaključio da nema povrede prava na imovinu jer apelant nije imao „legitimno očekivanje“, odnosno imovinu koja uživa zaštitu prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu AP-3831/18 od 6. maja 2020. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Naime, Ustavni sud podsjeća da je u navedenoj odluci ukazao: „Budući da je apelant svoj zahtjev zasnivao na tvrdnji da je pravni sljednik vlasnika predmetnih nekretnina koje će biti predmet restitucije, a da je osporenom presudom Okružnog suda odbijena apelantova tužba jer ne postoji pravni osnov za vraćanje nacionalizirane imovine, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju apelantov imovinski interes ne može okarakterizirati kao ‘postojeća imovina’ u smislu prakse Evropskog suda i Ustavnog suda.“ Dalje, Ustavni sud je u citiranoj odluci, shodno vlastitoj praksi i praksi Evropskog suda, razmatrao da li je apelant imao „legitimno očekivanje“ da će tužba biti riješena u njegovu korist, te je u vezi s tim zaključio: „Imajući u vidu da su predmetne nekretnine nacionalizovane od apelantovog prednika i da su postale državno vlasništvo, da zakon o restituciji koji bi regulisao apelantova eventualna buduća prava kao ranijeg (su)vlasnika predmetnih nekretnina koja bi on ostvario donošenjem propisa kojim bi se regulisalo pitanje restitucije nacionalizovane imovine nije donesen, Ustavni sud zaključuje da apelant u predmetnom postupku nije imao ‘legitimno očekivanje’, odnosno imovinu koja uživa zaštitu prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju“.

Pri tome, Ustavni sud ukazuje da se u citiranoj odluci pozvao i na praksu iz predmeta broj AP- 2113/14 (vidi Odluku o dopustivosti i meritumu

broj AP-2113/14 od 15. februara 2017. godine, dostupna na www.ustavisud.ba), u kojem je zaključio da nema kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer su apelanti danom stupanja na snagu Zakona o nacionalizaciji iz 1958. godine po sili zakona (*ex lege*) izgubili status titulara prava vlasništva na predmetnoj nekretnini (rješenje o nacionalizaciji ima deklaratorni značaj), te nisu mogli imati „legitimno očekivanje“ da će uspjeti s tužbenim zahtjevom za povrat u posjed predmetne nekretnine i zahtjevom za isplatu naknade po osnovu sticanja bez osnova.

Shodno navedenom, imajući u vidu činjenice konkretnog predmeta i praksu Ustavnog suda, odnosno da je predmetni poslovni prostor nacionaliziran od apelantovog prednika, a da zakon o restituciji koji bi regulisao eventualna buduća prava apelanta (kao sljednika bivših vlasnika) na predmetnom poslovnom prostoru (kao nacionalizovanoj imovini) nije donesen, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema razloga da odstupi od prakse i stava izraženog u Odluci broj AP-3831/18. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da apelant u konkretnom slučaju nije imao „legitimno očekivanje“, odnosno imovinu koja uživa zaštitu prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4343/19 od 21. aprila 2021. godine)

OPŠTA ZABRANA DISKRIMINACIJE

Naknada i nagrada advokatima

Nema kršenja prava na zabranu opšte diskriminacije iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je Odluka Vlade Republike Srpske donesena u okviru širokog polja slobodne procjene javne vlasti da reguliše pitanje naknada i nagrada advokatima koje sud u krivičnim predmetima angažuje po službenoj dužnosti i koja se primjenjuje na sve braniocce po službenoj dužnosti.

Iz obrazloženja:

Apelantica navode o diskriminaciji dovodi u vezu sa njenim profesionalnim statusom u situaciji kada u krivičnim predmetima po službenoj

dužnosti obavlja posao branioca po rješenju suda u odnosu na ostale braniče koji u krivičnim predmetima postupaju po osnovu punomoći za zastupanje, kao i druge pružaoce usluga koje su angažovali entiteti (npr. privremeni zastupnici u upravnom ili parničnom postupku). Apelantica smatra da joj je u konkretnom slučaju, zbog primjene Odluke Vlade Republike Srpske kojom je određena visina naknade i nagrade za angažovanje advokata po službenoj dužnosti u krivičnim predmetima diskriminisana, pri čemu tvrdi da se radi o nezakonitoj odluci.

Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju prilikom obračuna visine nagrade za rad Okružni sud primijenio Tarifu u vezi sa Odlukom Vlade Republike Srpske kojom je u tački II regulisano da se advokatima - braniocima angažovanim za odbranu po službenoj dužnosti određuje nagrada koja pripada advokatima za pojedine advokatske usluge prema Tarifi u iznosu od 50% od utvrđene nagrade. Ustavni sud zapaža da je Vlada Republike Srpske ovu odluku donijela na temelju ovlaštenja iz člana 26. Zakona o advokaturi ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 80/15)). Ustavni sud zapaža da se Odluka Vlade odnosi na sve braniče koje sud angažuje za zastupanje po službenoj dužnosti u krivičnim predmetima, te da u okviru širokog polja slobodne procjene javna vlast ima diskreciono ovlaštenje da radi zaštite i racionalizacije trošenja budžetskih sredstava donosi mjere kojima postiže taj cilj, a Odluka Vlade, svakako, jeste jedna od tih legitimnih mjera.

Shodno svemu navedenom, u okolnostima konkretnog slučaja ništa ne upućuje na zaključak da je apelantica diskriminisana u vezi sa Odlukom Vlade Republike Srpske, odnosno profesionalnim statusom.

U vezi sa apelantičnim pozivanjem na praksu Evropskog suda zauzetu u predmetima *Van der Mussele protiv Belgije* (1983. godine) i *Unal Tekeli protiv Turske*, Ustavni sud podsjeća da su navedeni predmeti pokretali pitanje nediskriminacije po članu 14. Evropske konvencije u vezi sa drugim konvencijskim pravima. Ustavni sud zapaža da se predmet *Van der Mussele protiv Belgije* ticao diskriminacije u vezi sa profesionalnim statusom u kojem Evropski sud nije utvrdio kršenje člana 14. Evropske konvencije u situaciji kada po belgijskim propisima advokati koje imenuje sud nisu imali pravo na naknadu za rad ili naknadu troškova.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2975/19 od 7. aprila 2021. godine)